

Ціна 25 карбованців. (5 марок.)

РІК I.

ВАРШАВА, СУБОТА 2 ЖОВТНЯ 1920 р.

Ч. IX.

ТИЖНЕВИК Українського Козацтва.

Редакція і Адміністрація: Варшава, Довга 29, Тел. 89-37. — Виходить що-суботи.

НАКАЗ

Населенню України.

Знову здійснюються Ваші мрії.

Без огляду втікає ворог — московський комуніст, який давив Вас, нищив Ваші сім'ї і руйнував Ваше хазяйство, який не давав Вам жити по людському. Наперед почувається Українська Армія і знову визволяє Вас від московського ворога.

Несе Вам Ваші бажання.

Дає Вам змогу очистити хати від більшовицького бруду та насильства і мирно працювати та жити.

За нею іде Ваша рідна влада, — влада Українського люду.

Вона докінчить те, що почала армія.

Вона заведе постійний порядок і лад.

Готовтесь ж до цього.

Зміцнійте роботу Вашого війська й допомагайте йому.

Робіть, як добрі господарі

Я ВІММАГО ЦЬОГО.

Кожне село, кожна волость, кожний хутор, не чекайте, поки прийде влада: а відразу ставте над собою голову, старшину або старесту.

Людину розумну і чесну.

На кожних десять дворів ставте десятського, чи сторожа, щоби охоронятись від злодіїв та грабіжників. Хай охороняють лад, хай бережуть державне й громадське майно: гуральні, цукроварні, фабрики та заводи.

Нішо не мусить згинути — ні зброя, ні машини, ні коні, ні інші речі.

Хай виловлюють провокаторів та шпіонів, злочинців, бандитів і більшовиків-комуністів, що грабують по селах та дорогах.

Прийде влада і кожний получе те, що заслужив.

Складайте стиски чужинців.

Направляйте мости й дороги.

Справедливо поділіть поміж собою цю працю.

Хто з підводою, хто з лопатою, хто з киркою в руках.

Розсудіть про харч для свого війська — що кожне село може дати.

Готовтє до армії своїх синів.

Вже Правительством призначена, а мною затверджена тюбілізація козаків, що народились з 1-ого січня 1890 р. по 31-го грудня 1895 р. до бойових частин і з 1-го січня 1896 р. по 31-го грудня 1900 року до запасових.

По моєму наказу поволі перезоде й сана армія.

Звільнятимуться лише одинаки.

Доволі беспорядків та більшовицького безладдя!

Працюйте, служите і підтримуйте свою владу!

Зона несе Вам лад і спокій.

Вірю в Ваш здоровий розум.

Сподіваюсь, що не знайдеться між вами недбалих та шкідливих.

Справедливим, але й твердим буде закон на них.

До діла!

До праці!

На добро Нашої Рідної України.

Головний Отаман Військ У. Н. Р.

ПЕТЛЮРА

21 вересня

Року Божого 1920.

Ставка.

2-го жовтня 1920 р.

На ТЕРЕЗАХ ДОЛІ. В даний момент очі західної Європи з найбільшим напруженням дивляться на Схід, де на величезних терезах важиться доля народів колишньої Росії, а може бути, й доля цілої Європи.

Пильно стежать ці очі за тим, що діється на просторах більшовицького фронту, який прослався від Кубані до Литви, і з цієї чашки терезів з трівогою перебігають на другу чашку, якою є Рига, де відбуваються мирові переговори делегації Польщі з делегацією Радянської Росії. В залежності від успіху військової акції на фронті з одного боку і від сприту дипломатії з другого хитаються політичні терези, не знаходячи рівноваги і в кінці кінців цей процес хитання має, очевидно, закінчитись перевагою імперативної сили, якою звичайно є військова переможна зброя.

Власне така тенденція в перехилянні політичних терезів в останній час зазначилась уже досить виразно. Умови більшовицької делегації в Мінську, коли червона армія загрожувала Варшаві і Львову, були умовами зарозумілих переможців; а в даний момент, коли більшовицьке військо, роспуджене і гнане, мусить здавати позицію за позицією, відступаючи на всіх фронтах, умови їхньої делегації в Ризі о стільки зменшились, апетити більшовицьких акул о стільки поскромнішали, що основною тенденцією їх політичної програми на рижській конференції стало бажання заключення миру за всяку ціну, а конечним імперіалістичним домаганням — заховання того *status quo*, яке в даний момент воно посідають.

Зокрема нас цікавить особливо їхня позиція що до України.

Бачучи з боку Польщі визнання суверенності української держави з урядом Петлюри на чолі, не маючи певности свого становища на Україні, охопленій кольосальним повстанським рухом, під могучим натиском польсько-українських військ і підтриманих тими ж українськими повстанчими масами військ ген. Врангеля, який в цілях політичних викидає гасла федеративного істнування в об'єднаній Росії колишніх її народів на нових, ніби демократичних підставах,—більшовики в Ризі роблять несподіваний вольт і проголошують першу точкою мирових переговорів постулат незалежності України з фактичним визнанням законності істнування там комуністично-радянського ладу. Вони стверджують, що Україна не потрібує ніякого самовизначення, що її державна незалежність в формах комуністично-радянського ладу, який лучить її в політичний союз з Росією, стала фактом, вже ніби три рази визнаним самою людністю краю. Замісць урочистого державного акту, який би мав проголосити цю незалежність, обсяг границі нової держави, а рівно її конституцію, вони зухвало обмежуються нашвидку зфабрикованою телеграмою Чічерина і папірцем, підписаним Леніним і Раковським. І для слідового ясно, що це примітивний шахрайський викрут, безсоромна шулерська махінація, обраховані на те, що Польща, заключивши мир з Росією і новоутвореною Україною і визнавши їх державно-політичний союз разом з радянськими формами уряду, таким чином піймається на більшовицький гачок і буде змушенна порвати польсько-український політично-військовий договір і зректися визнання уряду Петлюри.

Бачучи, що їм не вірять, промітні провокатори, з властивою їм хапливістю утворюють *ad hoc* ілюзію дійсного українського уряду з Винниченком на чолі, якому крім того доручають портфель комісара за кордонних справ і виряжають на мирові переговори до Риги; рівночасно на Україні ніби вже йде заміщення посад комісарів виключно українцями і організація окремого українського війська і т. п.

В результаті перед очима Європи відограється якийсь безглаздий фарс, дивитись на який не тільки не смішно, а навіть гайдко і... нудно.

Звичайно, такий фарс довго тривати не може, він мусить припинитись, а освістяні актори мусуть врешті зійти зі сцени. Але в цій більшовицькій комедії з переодяганням є і свій позитивний бік, який, не зважаючи на потворну гру виконачів, сам за себе виразно промовляє.

Не доцінюючи значіння національного чинника, більшовики силою обставин мусіли винести його на передній план і хоч би й з фальшивою міною поважності стати в його обороні. Безперечна річ, що інтерес до України в останній час зрос ще більш, і ставка на її державну незалежність значно підвищилася. В першу чергу цьому посприяло загальне народне повстання, яке в останній час на Україні набігає форм справжнього пронунціоменту, коли ніяка чужа влада, противна волі народа, в краї вдергатись не може.

Sic volo! Я так хочу!

Цей гнівний оклик народа мусить бути імперативним і законодавчим для всіх тих, хто хотів би з тим народом дійти до порозуміння і користати з його благ.

Це зрештою, під натиском заінтересованої в природних багацтвах нашого краю Франції, розвиваючи свої військові акції на нашій землі з допомогою наших повстанців, мусів зрозуміти спадкоємець Денікіна генерал Врангель і, мріючи про ідеал „єдиної-неділимої“, став прикриватись демократичними гаслами самовизначення і автономного існування народів, що мають знов об'єднатися в межах колишньої Росії. Це ще краще зрозумів співробітник Врангеля російський революціонер-патріот Б. Савінков, який в останній час утворив новий проект відбудування Росії в формі російської конфедерації з незалежними державами — Естонією, Литвою, Латвією, Гру-

зією і Україною на підставі свебідного договору і в наслідок добровільної згоди.

Звичайно, і Врангель і Савінков, кожний по своєму і на свій лад, мріють насамперед про відбудування „великої“ Росії, якою вона без України бути не може, і, звичайно, той і другий де-далі все більше сприятимуть течіям центротяжним і все більше гальмуватимуть течії центровідбіжні.

Ясна річ, що їх політичні тенденції, якими б звабливими словами вони не прикривалися (федерація, конфедерація), всеж таки йдуть усупереч з тенденціями правої державної незалежності.

В останній момент новиною дня є зміна політики Англії в відносинах її до України. Як пише газета „*Victoire*“, в авторитетних сферах Англії виник проект утворення союза південних республік, положених при березі Чорного моря; в числі тих республік поважне місце має займати і Україна. Бачучи, що більшовики її ошукали, і передбачаючи, що, з неминучим незабаром упадком більшовиків, на території колишньої Росії знов почнуть зміцнюватись давні реакційно-імперіалістичні тенденції, Англія має на меті змінити свою політику що до Росії, визнавши непідлеглість України. Звабляють Англію звичайно не якісь сентименти, а природні багацтва нашого краю і вигідне положення його південної частини, що сягає Чорного моря, де є чимало великих портів, завдяки чому шляхи до неї знаходяться переважно в руках англійців. „Таким чином, закінчує газета, давній шпіклер Європи може знов нагодувати цілий світ.“

Як бачимо, нас не забувають, нами навіть дуже цікавляться і про нашу долю дбають не тільки біжчі сусіди, але й далекі контрагенти, які годні стати нашими „приятелями“.

Всі зазначені чинники безперечно впливають на рівновагу політичних терезів, на яких в даний момент важиться доля України.

Беручи на увагу всю суму обективних обставин, в яких точиться боротьба за нашу державну незалежність, здоровий реальний розум повинен підказати нам, що поки що єдиним справді вигідним і дійсно активним союзником і помічником нашим, з яким наїх по дорозі і з яким лучать нас спільні інтереси, є і мусить на далі бути Польща, що безвагання простягла нам свою благородну руку і в чесних боях поруч з нами бореться за свою і за нашу незалежність.

Не забуваймо, що під час війни „стратегія керує політикою“, що успіхи на полі бою повертають колесо історії, що тільки силою можна взяти те, що силою відобрало...

„Бо тільки меч, а не слова.

Здобуде нації права

У ворогів її розвою“!

Наше регулярне військо відважно вступило на терен рідної землі і, з кожним днем зростаючи численно на силах, рушає громко вперед.

Ім'я Головного Отамана, що взяв на себе провід військової акції, це славне ім'я „Петлюра“, яке давно вже зробилось символом національного визволення і стало гаслом повстання серед широких народних мас, це ім'я тепер глучною луною котиться по величезних просторах України і кличе до життя, до останньої боротьби розбурхану національну стихію.

І ми певні, що ця стихія перехилить терени долі на наш бік.

А. М.

Зашуміли крила.

Зашуміли крила орлині
потужною піснею волі...
Літають орли на Україні —
діти недолі...

Зашуміли крила орлині
від скельних вершин — геть... до моря,
де хвилі тужать чорно-сині
думою горя...

Зашуміли крила орлині...
Гей-гей! зашуміли над нами...
Літають орли на Україні
понад степами...

Серед Поліщуків.

Бідний Поліщук терпеливо вгребався в ліс і вигребав собі серед лісів піскуватий остров. Могутнім зусиллям роздер густу лісову заслону, а сам у лісовій прогалині бідно, убого поселився.

Н-ська Стрілецька дивізія опинилася коло 20 червня майже на межі Волині й Польщі. Розташувалася здовж р. Уборть і виждала, поки ворог знову насмілиться наступати. Вже в Київщині не один раз пропчила вона більшовиків так, що вони не радо з нею знайомилися. Звичайно, від такої знайомості хісток їм ціліми не позбирати.

Прийшли стрільці і зараз же почали придвигатися до життя-буття Поліщука.

На Київщині — там розмах, воля до волі, до просторів, до вигоди. Світлиці в їх хатах

Події на польсько-українському фронті в серпні 1920 р.

„Чудо Вісли“.*)

(Закінчення).

Фронт середній — 16/VIII — 13/VIII південь.

Вепріjska група перейшла в наступ 16/VIII і в перший же день розгрощила перед собою ворога й проскочила в північному напрямку 40 кільометрів. Поражка більшовиків і військова здобич поляків були великі. Холмська група 17/VIII захопила Владаву і Ганськ. 18/VIII в південь Середній фронт вже вийшов на лінію Владава, Кодень, Бяла, Дрогічин, Соколув. Противні сили більшовиків було знищено, взято величезну здобич, а наслідки стратегічні виявилися ще краще.

Фронт Північний — 17/VIII — 18/VIII включно.

Більшовики в цей час заметушились на всьому фронті на північ від Вісли. Польськими льотниками будо зауважено похід ворожих кільоں в

*) Див. „Син України“ Ч. VIII.

великі, пишні, з величкими вікнами, просторі й окайні. Мешканні забудовання окремо від господарських.

На Поліщукові відбилася вічна неволя вельми важко. Здається, що ця неволя і цей ліс відняли в нього його розмах. Розмах купця за княжої доби, або чумака з козаччини. Хочеться просто в вічі крикнутійому голосно: „Прокинься, розверни руки, рухи твої ніби звязані“.

Щось спутало його ум, його волю, а відпечаток цього відбився в його щоденім життінню, в його убогій стильовості і недотепнім будівництві.

Ідете селом вузенькою діріжкою. По боках доріжки, як гнізда, як курники, хати. Тільки ж у курникові багато більше світла. А в цьому поліщуківському курникові, що немовби слімак прилипнув до землі і боявся сміливо рушитися до сонця, вистрілити гордим рухом в небо — одно малесеньке підсліпувате віконце дивиться померкло на божий світ.

В цім будівництві є символ. Чи бойтесь світла Поліщук в нутрі хати, чи буде так з безпомічності та за для браку сміливості ширше глятнути на світ?

Стільки разів століттями зривалася буря і засипала його і так маленьке віконце піском. І довго треба було слозами відчищувати його з бруду й піску.

Бо рідко коли за весь протяг історії зумів Поліщук здигнути спутані руки і захистити ними себе і свою хату.

Три роки революції пролетіло над поліським селом.

Пролетіло!

В поліськім млявім селі, коли побудують нову хату, то вона знову малесенька, з мале-

східному напрямкові. Разом з цим совітські бійська повели атаку на Плоцьк з безуспішною метою заволодіти переправою через Віслу й продовжувати акції для дальнього охоплення Північної і Варшавської груп.

Польські частини повели наступ на Бродницю з півночі.

Північна група розвивала свої енергійні операції й 17/VIII захопила Сероцьк, а 18/VIII Пултуск і переправи через Нарев в обох названих пунктах. Кольосальна військова здобич ще побільшилась.

Більшовицькі сили III та XVI армій, які не спромоглись знести Варшавську групу Польських військ і здобути Варшаву, почали з півдня страшну загрозу бути відтятими від своїх комунікацій на Білосток, хитнулися й 18/VIII почали поспішний відхід на північний схід. Варшавська група настигливо переслідувала їх і 18/VIII заволоділа Вишковською переправою на Бузі. Це останнє в звязку з подіями північної групи на Нареві спричинило полонення совітських військ між Наревом та Бузом.

Загальний наступ і нищення вже розбитого фізично й морально ворога продовжувались. Біль-

шовицькі сили, які були в перші дні проти Среднього польського фронту, вже не існували.

Все ж, що вспіло втікти, — тікало без артилерії, обозів, в ростіч. Багато лишилось на тилах польських військ, вешталось і виловлювалось місцевим населенням і етаповими частинами, що саме пілходили. Здобич не було ні підраховано ні зібрано.

21/VIII фронт Польських військ Варшавського операційного напрямку йшов від Владави на Бересте, Більськ, Мазовецьк, Прасниш, Млава, на північ від Плоцька, на захід від Серпця, Дзядово, Млава. Головна маса IV совітської армії та III кінній корпус були вже цілком оточені в районі Млава-Сероцьк.

24/VIII фронт проходив через Білосток, Кшин, Ломжу, Кольно, р. Нарев, Хоржеле. Між Кольном та Хоржелем були оточені XV совітська армія та ті рештки IV сов. армії, які встигли продержитися на схід через польський барєр у Хоржелі. В районі Млава — Сероцьк продовжувалась ліквідація росіянського ворога та підбір майна. 30/VIII фронт вже йшов від Берестя через Соколку на Августів. Совітські недобитки не в силі були більш ставити опір. Більшу частину з розкинтих ворожих решток між Кольном та Млавою

сеньким соромливо-боязким віконцем, як би боялася образити могутні наокружні ліси.

Ніколи не зважиться Поліщук вдарити сміливо сокирою в горде чоло могутнього лісу, щоб вимусити у нього більше будівельного матеріалу, щоб свободініше зажити в просторій кімнаті.

Ніколи!

В час революції ліпити несміло далі свої нікчемні курники.

Хвилю революції спиняє безмежний ліс. Студену кришталеву воду випирає поліське болото. Вітри вистелюють білимі піскуватими плахтами загороди, заступи, щоб ніяка чиста вода туди не дісталася.

Тут забута країна. Тихі невчені люди, малі й бідні. Бідні їх хати і погана вода, яку вони п'ють вже цілі століття.

В один тихий вечір раптово пробудилося село. Повиходили зі своїх курників Гісліщукі й позасідали біля огнища, яке розклади стрільці з Н-ської Стрілецької дивізії і повстанці з Канівщини.

Широко витрищали очі і побочно прислухувалися до незнаної їм пісні: „Ще не вмерла Україна і слава і воля“. Воля, котра про них забула, а вони про неї.

Ставали й вони, знімали свої шапки і довідувалися вперше, як то вони збідніли „у неволі, у ярмі, під московським караулом у тюрмі“.

Як діти, здивовано дивилися на стрільців, на повстанців і на їхніх старших. „Ніби солдати, а зовсім по „солдатські“ не балахають, а звичайно по своєму“.

Потім сідали і слухали пізно в ночі про бої, про завзяття, про щастя-долю й горе-недолю рідної України.

Тимчасом ворог збирав нові сили до на-

ступу. На відтинку одного куріння наступала ціла більшовицька бригада. Такою хмарою збирається тільки голодна сарана на чужі поля. Такій силі може опертися тільки хазайні свого поля. Два дні тривав кривавий бій. Рідчали ряди борців, та не сумнівалися вони в своїй перемозі. Йшов козак і старшина в одній лінії, як завжди. Один одному довіряє і віддає душу. Там з плачем прощаються з сотником Рогульським, який дістав тяжку рану, в іншому місці старшина помогає стрільцеві перевязати його рани. Нарешті містечко П. лишається в руках українських військ. Це повстанці з Канівщини зайшли більшовиків ззаду, другий курінь Н-ської дивізії напереду і змусив більшовиків залишити поверх 500 забитих і 600 полонених.

Після бою з безмежним смутком рознеслася вістка, що жінка укоханого бригадіра п. др. Суцкова-Сначківська вже втретє ранена. Дивне це специфічне вкраїнське подружжя.

Він і вона дивно закохані в свій рідний край. Все своє майбутнє щастя поставили на його жертовнику. І він і вона спокійні в бою. Та дивний контраст в характері їхньої боротьби. Він розсіває рані, а вона їх лічує. Він грізний mestник народного горя на лютім ворозі і батько для своїх козаків, — а вона журлива мати для раненого, хочби й ворога.

Та якаль ваги не має. Розлючене невіджалованою втратою козацтво погналося за ворогом. В двадцяти верстах від лінії ні сліду вже більшовицького не було.

До полковника Безручка прийшла похвала для нього й для його стрільців, та їх ніщо так не врадчвало, як щирі подяки Поліщуків і сльози радості з приводу славної перемоги.

О. Білозерський.

було забрано до полону, менша ж частина перейшла німецький кордон, де була інтернована. Майже все артилерійське та інтендантське майно дісталось до рук польських військ.

На Львівському операційному напрямку справа коло третини серпня погіршала. Кіннота Буденного продерлась через фронт і вела в районі Бібрки бої на тилах тих польсько-українських військ, які стояли по р. Стрипі. Мало того, частина цієї кінноти проскочила на Миколаїв і 20/VIII захопила Стрій. В звязку з цим проривом, відтинок фронту був часово відтягнутий зі Стрипи на Дністер. Це становище поступово до кінця серпня було виправлено. Українська громія своїм правим крилом стояла по Дністру, а лівим висунулась на Монастириску-Бурштин. Польський фронт між Дністром та Сокalem був виправлений, а кіннота Буденного просунулась далі на північ і розвинула свої операції в напрямку на Замосць з метою вийти на Люблін. Цей останній прорив був теж зліквідований і Будений — під загрозою полону — мусів з великими стратами в людях, гарматах та конях пробиватись на північний схід — через Грубешів.

Наслідки політичні.

Зрозуміло, що наслідки так несподівано зачіненого відвороту польської армії — навальним наступом, — мусять бути надзвичайно великі.

Під Варшавою на вагу Фортуни була покладена не лише доля Польщі в боротьбі з червоним терором за волю, — під Варшавою важилась тисячолітня культура Європи з диким і згубним барбаризмом Сходу.

З близькою перемогою Польського народу змінилися міркування деяких найповажніших керманичів Європи; це примусило їх припинити вагання свого розуму перед ріжниками нових політичних комбінацій, які вони „на всякий випадок“ починали вже плести. Справа Сходу знову стала для них ясною: потрібно продовження боротьби з страшним червоним хаосом.

Значічна Польщі на сході ще більш набрало в очах Європи ваги, а це повело за собою й дальшу рішучу матеріальну й моральну її підтримку.

Нарешті, знищенню головної та найкраще заоштревеної маси червonoї армії привело за собою моральну пригніченість серед червоних керовників і їхніх наслідувачів, та навпаки — піднесло в союзькій Росії придушену терором опозицію.

Наслідки стратегічні.

Стратегічні наслідки „Чуда Вісли“ стільки ж поважні. Совітські армії Варшавського операційного напрямку майже цілком знищені. Польська армія взяла в полон 100.000 червоних з 3/4 всього артилерійського майна цих армій, та більшість обозів з величезним кінським складом.

Дві армії союзів знищено майже без рештки: кілька дивізій цілком в полоні, кільканадцять дивізій абсолютно розбиті, біля 30.000 більшовиків інтерновано в Німеччині. Нині більшовицькі сили Варшавського напрямку майже не уявляють собою здібної до бою оружної сили, й ворогові потрібно кілька довгих місяців, щоб заливати ті рани, що вони дістали на полях Цеханова, Варшави та Білогородки.

За рахунок цього забезпеченого тепер операційного напрямку всі заліві тут сили можуть бути використані на інших напрямках для таких же рішучих операцій.

Основний прінцип стратегії „ знайти живу силу ворога й знищити її“ — виконано було на головному напрямку.

А лукавий червоний ворог лише тоді хоч на час затихне, коли не стане у нього гармат, амуніції та силою набраних до війська на протязі трьох років людей.

Дід.

ПРОМОВА

Генерал-Хорунжого Я. Удовиченка, яку він виголосив перед військами 3-ої стр. Залізної дивізії в бересня б. р. у с. Палашчі в Східній Галичині.

Старшини й козаки!

Терновий шлях нашої впертої визвольної боротьби стелеться перед нами далі й далі! Наш бідний народ не перестає захищати свою державну незалежність. Жаховіття московсько-більшовицького катування не тільки не в силі задушити обурення нашого народа — вони його ще більше викликають. Наші вороги, на наше щастя, помилилися дуже, гадаючи, що український народ так само, як і народ московський, можна „прібрать к рукам“ при допомозі терору. На терорі червоний наш народ відповідає своїм власним терором — терором українських повстанців-містників над гнобителями менших, обездолених народів.

Захищаючи своє право на самовизначення, Україна тим самим захищає це право в усьому світі.

На боротьбу української армії та українських повстанців дивляться заплакані очі поневолених і підяремних народів і націй усього світу. Світова війна розвалила три імперії — вона показала усьому людству ту безодню визиску та експлуатації, которую застосовували до поневолених націй нації пануючі, нації імперіалістичні.

Боротьба, яку провадить наш український народ і за котру ви, п. п. старшини й козаки, мусите йти далі й далі вперед на страждання і смерть, забуті усім світом, окрім наших союзників — Польщі й Кубані, така боротьба тепер кипить на всій земній кулі. Могутня Антанта не може собі дати ради з кольоніальними народами... В Англії таку саму боротьбу, як ми, провадять Ірландці, в Японії — корейці, в Чехії — словаки, а на теренах б. російської імперії борються з московськими імперіалістами усі народи, котрі вирвалися зі страшної московської неволі.

Старшини й козаки!

Ви мусите знати, що головні вороги наші — це московські імперіалісти — імперіалісти червоні імперіалісти Чорні... Український народ ніколи ніде і ні з ким не бився за росповсюдження своєї влади, своєї гегемонії над іншими народами.

Сучасна війна У. Н. Р. з Московією нам навязана московськими імперіалістами — Леніним і Троцким і торік Денікіним і Ко. Не зважаючи на те, що вони на нас перші напали, що вони своєю війною знищили до щенту нашу батьківщину, що вони загнали на той світ сотні тисяч найкращих наших співгромадян, що вони нас на увесь світ обрехали — більшовики за контр-революціонерство, а добровольці за більшовизм другого розбору — не зважаючи на все це, наш республіканський уряд, з самого початку війни з Московією, раз по раз вживав і вживає заходів на те, аби цю війну скінчити миром. Але московські імперіалісти про мир з незалежною Українською Народньюю Республікою і чути не хотять. Як червоні, так і чорні московські імперіалісти кажуть, що без підяремної України не може існувати російська імперія; що для відновлення цієї їхньої московської імперії доконче потрібно мати в старому царському ярмі увесь сорока-міліоновий український народ. Божевільні спілці! Вони зовсім не беруть в рахубу того, що поруч з нами провадять боротьбу усі народи, котрі колись були в полоні російської імперії, що ці народи — Україна, Польща, Литва, Білорусь, Латвія, Естонія, Дон, Фінляндія, Кубань, Грузія, Азербайджан, Арменія і багато інших — разом виявляють із себе масу більш як в сто міліонів людей. Завдяки цьому справа відбудови „Єдиної неділімої“ полягає цілком на плечі одного московського народу, котрий, разом з усілякими киргизами, мордвінами, чувашами, татарами, корельцями і т. д., має шістьдесят — сімдесят міліонів люда. Але ж ми мусимо знати, що і татари, і мордвіни, і корельці, що вони також почали під впливом нашої визвольної боротьби будитися до державного життя. На кого ж тоді покладають свої надії московські червоні і чорні імперіалісти? На Антанту? — ні, бо Антанта сама ледві вправляється на своїх землях, а потім вона дуже добре знає, що ні один солдат її не піде проливати свою кров за справу якоїсь московської імперії та за ті міліарди грошей західно-европейських капіталістів, котрі вони вклали в ту імперію, в кеші московських царів та їхніх посіпак, що тепер так увиваються біля Антанти та її прислужника — царського генерала фон-Врангеля.

З усього, що я вам кажу, п. п. старшини і козаки, ви бачите, що з'явився спрощена українсько-народна, справа віборення ним своєї суверенної республіканської держави стоять на найкращому ґрунті.

На найкращому через те, що ніколи, аж до цієї пори, умовини нашої визвольної боротьби не були такими сприятливими і гарними, як власне зараз.

Від самого упадку нашої князівсько-київської української держави аж по цей день ніколи там не траплялося, щоб перед нами був лише один знищений і зруйнований ворог. Зараз, власне, так є, що перед нами стоять лише московські імперіалісти і нікого більш. А для нашого визволення — це головне. Мало того — ми маємо союз з братніми польським та кубанським народами. А, окрім цього, мабуть в скорому часі утвориться загальний союз усіх народів, які звільнилися з московського ярма і дуже добре знають,

що коли б Московічині вдалося поневолити наш народ, то тоді і для них прийде кінець.

Мої співгромадяне! Мої помішники у спільній боротьбі за болю і кращу долю нашого народу!

З того, що ви чули тут від мене, — з того всього виникає, що кожний з вас мусить так само, як і до цього часу, і надалі, аж до повного виборення державної незалежності для України, стояти твердо і непохитно на своїй парті... Кожний з вас мусить ясно вбачати ту остаточну мету, за котру загинули міліони найкращих синів нашого народу; кожний з вас повинен знати, що на нього дивляться мученицькі тіни його близьких приятелів, родичів, батьків і співгромадян, котрі там під ворожим московським ігом стогнуть, страждають і гинуть, сподіваючися, як великородна, вашого хуткого повороту до знищеної батьківщини. Такі ж самі мученицькі тіни на всій земній кулі — всі поневолені нації — надіються на вас, благословляють вас.

Дякуючи вам за ту вашу вперту надлюдську працю, котру ви віддали на вівтар нашої батьківщини і для добра усіх поневолених народів усього світа, — я повинен зазначити вам усім, що як раніш, так і тепер, я вимагаю від вас — наказую вам бути чесними, справжніми захистниками нашої поневоленої нації, а тим самим і решти інших поневолених народів усього світа. Наказую вам ставитись до населення нашої республіки, як до свого рідного, близького, улюблених брата й друга.

Наказую вам бути захистниками й опікунами не тільки українців, але й тих представників інших народів, котрі замешкують землі нашої неньки України і терплять поруч з нашим народом утиски і страждання від червоних і чорних московських імперіалістів. Памятайте про те, що коли ви хочете, щоб нас визнали, щоб нас поважали інші народи, то ми сами мусимо перші визнавати для других те, чого бажаємо для себе самих.

Попереджаю вас, що всяке насильства над мирним, безбройним населенням я буду карати з усією суворістю і рішучістю і буду використовувати всю повноту тієї влади, яку дас мені уряд У. Н. Р.

Я не зупиняюся навіть перед карою смерті за ріжні бандицько-розвбійницькі або погромні вчинки, чиї б то не було і де б то не було. Я добре знаю, що ви мене розумієте і сами у ваших душах цілком погоджуєтесь.

Я це добре знаю і тому вірю у вашу цілковиту підтримку мене з цього боку.

Я певен того, що ви, п. п. старшини і козаки, дуже добре знаєте, що боротьба з бандитизмом і погромами не мислима жадними драконівськими законами, без свідомого відношення до цих болячок озвірілого від невпинної війни людства, самої нашої озброєної сили, нашої української армії. З цього боку нам дали чудовий приклад більшовики і торік денікінці. Терор і репресії не тільки що не зменшують бандитизму і погромів, а навпаки, ще більш їм сприяють. Памятайте про те, що я вам тут казав. Коли рушимо вперед, тоді ніколи буде балакати — тоді треба буде діло робити. Побажаємо ж нашій батьківщині скорішого визволення з панування московських імперіалістів. Слава Україні!

Події на Українському фронті

з 21/IX по 30/IX включно.

21/IX продовжувалися бої на всьому фронті армії.

22—23/IX. Права кільсна мала успішні бої в районі на схід від залізниці Кам'янець-Ярмолинці; розбитий ворог був відкинутий з керунку на Нов. Ушицю. Дунаєвці т. Середня група, яка захопила Городок, була атакована ворогом, котрий отримав допомогу і підтримував свою акцію також панцерним потягом. Наші частини примушенні були залишити Городок.

В районі Волочиска більшовики вперто боронились при підтримці бронепотяга „Ленін“, озброєного 12 гарматами.

24/IX. Середня кільсна з огляду на недостачу набоїв і атаки ворога відійшла на лінію Іваховці, Купинувці, Увсе.

Кіннота захопила м. Кузьмі..

25/IX. З боку Ярмолинці надходив панцерний потяг „Ураган“, який обстрілював частини правої кільсони.

З метою допомоги середній кільсоні — права кільсона частиною своїх сил перейшла в наступ на м. Городок в тил ворога і захопила його.

Армійська кіннота й ліва кільсона продовжували енергійний наступ на Проскурів-Староконстантинів, наслідком чого й захоплено місто і залізничний вузел Проскурів. Завдяки відтягом кіннотою залізничним шляхам на схід, в Проскурові захоплено 4 панцерних потяга, рухомий залізничний склад і коло 3000 полонених.

26—27/IX. Права кільсона дійшла до лінії р. Ушиця. Гарним маневром нашої кінноти з відходом в тил більшовикам захоплено Миньковці, де ворог стратив біля 1000 зарубаними і полоненими.

Середня й ліва кільсона, а також кіннота продовжували наступ на фронт Єлтушково-Деражня-Летичів.

28—29/IX. Середня кільсона розбила частини більшовицької кінноти 3-ої совітської дивізії й захопила с. Маньковці, а кіннота середньої і лівої кільсона захопила ст. Деражню. Ворог на всьому фронті і обеих кільсонах був рішуче розбитий, стратив багато забитих, полонених, обозі, канцелярії двох гарматних бригад і 3 гармати з повною запряжкою і в паніці відходив на схід.

30/IX. Лівою кільсонаю захоплено м. Деражню, де взято 160 полонених.

З преси.

Трагедія безпорадності.

В ч. 62 варшавської часописі „Свобода“ відомий російський політичний діяч п. Б. Савінков умістив статтю на цікаву тему про самовизначення

народів. Очевидно, маючи шире бажання ступити нарешті на твердий ґрунт, він, зробивши перший крок, почуває, як на другому кроці ґрунт починає під ним хитатися, і він з жестом трагичної безпорадності мусить шукати рівноваги в облудній фразеології. Наводимо найбільш характерний уступ:

„Як би я був українцем, як би я бачив у Москві завжди і при всіх режимах одне й те ж саме непризнання моєї свободи, одне й те ж саме застереження моїх природних прав, я би безперечно зробився самостійником“ Здавалося б, — „з мудрого досить“, поступят державної самостійності ясний. П. Б. Савінков хоче робити другий крок, і земля під ним хитається. Він каже: „Але я руський. І що тужу за тим, що Росія розєднана. Я тужу і мрію про її відбудування“.

Це відбудування російський патріот уявляє собі в досить таки ілюзорнім процесі. „Треба вірити в Росію“ каже він. „Треба вірити, що коли ми, росіяне перестанемо зазікати на чужі правила, коли в цім переконається і кубанці, і грузини і українці, то Росія відбудеться сама собою. Вона відбудеться свободною і рівноправною згодою Москви з тими державами, що від неї відлучились.“

„Треба вірити“... На жаль, в такій ілюзії трудно вірити тим, хто на власній спині відчув їх наслідки і знову очаровуватись їми не має охти. Відбудування нової Росії під кермою ген. фон-Врангеля і прісніх з ним Гербеля, Гурка, Гучкова і т. п. можна назвати хіба „замахом з негідними засобами“. Ми щиро вітали б нову орієнтацію під знаком самовизначення народів, під знаком їх державної самостійності, якби ця орієнтація походила не тільки з купки російської емігрантської інтелігенції, а була визнана всіми антибільшовицькими настроєніми елементами бувшої Росії. На жаль, цього нема. Це мусить бути до очевидності ясним самому п. Б. Савінкову, — і в тім його трагедія безпорадності.

Привітальна телеграма.

Уряд У. Н. Р. надіслав до Польського Уряду на ім'я міністра-презідента Вітоса привітальну депешу з приводу близкучих успіхів польських військ.

Рада українських народних міністрів в імені уряду У. Н. Р. сердечно поздоровляє в Вашій особі союзну з нами приятельську Польську Народну Республіку з приводу вимкових і близкучих перемог, яких досягло геройське військо польське під особистим керуванням Начальника Держави над нашим спільним ворогом.

Пересилаємо вирази нашого сердечного подику для геройських військ побідної армії та її славетного Вождя, для мужнього і лицарського народу польського і просимо прийняти наші щирі побажання успішного закінчення близкучих перемог. Маємо непохитне переконання, що перемога ця буде ще одним знаком щасливої будучини обох злучених народів.

Прокопович.

Президент міністрів У. Н. Р.*

Видав Українська Військова Місія.